

İlgili Kanun / Madde
6098 S. TBK. /49
6100 S. HMK/107

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2020/7981
Karar No. 2021/9679
Tarihi: 07.07.2021

- BELİRSİZ ALACAK DAVASI
- MADDİ TAZMİNAT
- ALACAK BELİRLİ HALE GELDİKTEN SONRA DEĞER ARTIRIMI DİLEKÇESİNDE EKSİK TALEP EDİLEN TUTARIN TAMAMLANMASININ İDDİANIN GENİŞLETİLMESİ YASAĞINA TABİ OLDUĞU
- BELİRSİZ ALACAK DAVASI OLARAK AÇILAN MADDİ TAZMİNATTA İLK DEĞER ARTIRIMI DİLEKÇESİNİN ESAS ALINACAĞI
- HUKUK HAKİMİNİN CEZA HAKİMİNİN KESİNLEŞEN KARARINDA BELİRLENEN MADDİ VAKA İLE BAĞLI OLDUĞU
- DAVACININ TEMYİZ ETMEMESİ ÜZERİNE KUSUR VE MİKTAR AÇISINDAN DAVALI YARARINA USULÜ KAZANILMIŞ HAK DOĞACAĞI

ÖZETİ: 6100 sayılı H.M.K.'nun 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası, özellikle zararın baştan belirlenemediği ancak bir incelemeden sonra zararın tam olarak tespitinin mümkün olduğu tazminat taleplerinde söz konusu olur. Alacaklının böylesi bir davayı açabilmesi için alacağının miktarını tam ve kesin olarak belirlemesinin objektif olarak mümkün olmaması gerekir. Alacak miktarı biliniyorsa yada bilinebilecek durumda ise böyle bir dava açılmaz. Çünkü bu durumda her davada arandığı gibi hukuki yarar aranacak olup alacak miktarının biliniyor yada bilinebilecek olması halinde davacının hukuki yararından söz edilemez.

Belirsiz alacak davasında yapılan yargılama sırasında alacağın miktarının tam olarak belirlenmesi ile davacı talebini iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın artırabilecektir. Alacağın belirli hale gelmesi sonrasında ortaya çıkan yeni talep eksik belirtilirse davacının bundan sonraki yeni artırma isteği iddianın genişletilmesi yasağıyla karşılaşacaktır. Çünkü böylesi bir durumda alacağın belirsizliği değil davacının kendi ihmalden kaynaklanan bir durum söz konusudur.

Artırdığı anlaşılmalı; davacıların maddi tazminat istemlerinin 22.09.2018 tarihli raporla bilinir hale gelmesi akabinde taleplerini arttırmış olmasına göre davacılar vekilinin ilk talep artırım dilekçesine itibarla karar verilmesi gerekirken ikinci talep artırım dilekçesine itibarla karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur.

Bilindiği üzere gerek kaza tarihinde yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanunu 53. Maddesi gerekse de yargılama sırasında yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 74. maddesi hükmü gereğince, hukuk hâkimi kesinleşen ceza mahkemesi kararındaki maddi olgu ile bağlıdır. Ceza mahkemesi kendine has usuli olanakları nedeniyle hükme esas aldığı maddi olayların varlığını saptamada daha geniş yetkilere sahiptir. Bu nedenle, hukuk hakiminin, ceza hakiminin fiilin hukuka aykırılığını ve illiyet bağı saptayan maddi vakıa konusundaki kabulü ve ceza mahkemesinin kabul ettiği olayın gerçekleşme şekli diğer bir deyişle maddi vakıanın kabulü konusunda kesinleşmiş olan bir mahkumiyet veya maddi vakıa tespiti yapan beraat hükmüyle bağlı olacağı hem ilmi (Prof Dr. Kemal Gözler, “Res Judicata’nın Türkçesi Üzerine”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61) hem de kökleşmiş kazai içtihatlarla benimsenmiş bulunmaktadır.

Öte yandan bu tür iş kazalarında kusurun belirlenmesinde, kabul edilen maddi olgular doğrultusunda; tarafların kusur oran ve aidiyetleri işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında uzman

bilirkişilerden alınacak bilirkişi raporu uyarınca saptanmalıdır. Kusur durumu saptanırken, iş güvenliği mevzuatına göre hangi önlemlerin alınması gerektiğinin, bu önlemlerin işverence alınıp alınmadığının ve alınmış önlemlere sigortalı işçinin uyup uymadığının, 5510 sayılı Kanununun 21.maddesi ile kaza tarihinde yürürlükte olan 4857 sayılı Kanununun 77.maddesi ile İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü hükümleri çerçevesinde değerlendirilerek belirlenmesi ve oluşa uygun kusur raporu alınması gerekir

Öte yandan, maddi tazminat alacağının belirlenmesinde davacının ilk talep artırım dilekçesinin dayanağını oluşturan bu yönle de maddi tazminat yönünden davalı lehine usuli kazanılmış hak oluşturan 22.09.2018 tarihli hesap raporuna, tespit edilecek kusur oranları uygulanıp, yine bu raporda işlemiş devre sonu olarak kabul edilen tarih değiştirilmeden, SGK tarafından davacılara bağlanan gelirin rücuyla kabil kısmının tenzili ile davacıların maddi tazminat alacaklarının tespitine karar verilmesi aynı zamanda davalı ... ile Haziran İnşaat Şirketinin ilk derece mahkemesince verilen karara karşı istinaf ve temyiz itirazlarının bulunmaması nedeniyle, davacıların iş bu davalılara karşı kazandıkları usuli kazanılmış hakların da verilecek kararda gözetilmesi gerekmektedir

DAVA: Dava, iş kazası sonucu sigortalının vefatı nedeniyle hak sahiplerinin maddi ve manevi zararının giderilmesi istemine ilişkindir.

İlk Derece Mahkemesince, hükümde belirtilen gerekçelerle davanın kısmen kabul ve reddine dair verilen karara karşı, davalı ... vekili tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesince verilen kararın davalı ... vekili tarafından süresi içerisinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi ... tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

I- İSTEM:

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; müvekkillerinin murisinin 03.10.2009 tarihli iş kazasında vefatı nedeniyle belirsiz alacak davası niteliğinde sigortalının eşi ..., çocukları ... ve ... ile babası ... için 1.000 TL'şer maddi tazminat ile eş ve çocuklar

için 40.000,00 TL’şer manevi, çocuklar için 30.000 TL’şer manevi tazminatın faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsilini talep ve dava etmiştir. Davacılar vekili 08.10.2018 tarihli talep artırımı dilekçesiyle maddi tazminat istemlerini neticeten sigortalının eşi için 181.769,49 TL’ye çocuğu ... için 69.384,50 TL’ye ve çocuğu ... için 39.067,71 TL’ye artırmışken, 27.06.2019 tarihli dilekçesiyle de maddi tazminat istemlerini neticeten sigortalının eşi için 219.748, 45 TL’ye, çocuğu ... için 79.007,70 TL’ye ve çocuk ... için 42.460,06 TL’ye artırmıştır.

II- CEVAP:

Davalı ... vekili cevap dilekçesinde özetle; Davalının olayla ilgili sadece Proje Müellifi olması olup bunun dışında bir ilişkisi olmadığını, iddia edildiği gibi bu inşaatın şantiye şefi de olmadığını, bu nedenle müvekkiline yönelik herhangi bir kusur yüklenmesi de düşünülemeyeceğini belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı ... ve Haziran İnşaat Şirketi vekili cevap dilekçesinde özetle; Davalı ... yönünden husumet itirazında bulunduğunu, davalı şirketin avaya konu iş kazasının meydana gelmesinde bir kusurunun olmadığını, Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesi’nin 2010/29 esas sayılı ceza dosyasında müvekkili Haziran inşaat şirketi yetkilisi ... hakkında verilen karar taraflarınca temyiz edildiğini, ceza dosyasının bekletici mesele yapılmasını talep etmiştir.

III- MAHKEME KARARI:

A-İLK DERECE MAHKEME KARARI

Mahkemece verilen kararda özetle “Davanın kısmen kabul kısmen reddine,

1- Davacı eş ... lehine 219.748,45 TL maddi ve 25.000,00 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 03.10.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine,

2- Davacı çocuk ... lehine 79.007,70 TL maddi ve 15.000,00 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 03.10.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine,

3- Davacı çocuk ... lehine 42.460,06-TL maddi ve 15.000,00 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 03.10.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine,

4- Davacı baba ...’in maddi tazminat talebinin reddi ile 20.000,00 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 03.10.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine,” karar verilmiştir.

B-BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ KARARI

Mahkemece “Davalı ...’nun istinaf başvurusunun HMK’nın 353/1-b-1 maddesi uyarınca esastan reddine,” karar verilmiştir.

IV-TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURU VE NEDENLERİ:

Davalı ... vekili temyiz dilekçesinde özetle; müvekkili Engin’in bu inşaatın mimari projesini çizdiğini, proje müellifi olması dışında inşaatla bir ilgisi

bulunmadığını, inşaatın şantiye şefi olmadığını, yalnızca, inşaat arsası kendi babasına ait olduğundan, ara sıra uğrayıp inşaatın nasıl gittiğini takip ettiğini, ceza davasında çelişkili raporlara dayanılarak mahkûmiyetine karar verildiğini, kazanın meydana geldiği daire sahibinin ölenle yaptığı özel sözleşme gereği, yüklenicinin haberi olmadan, inşaatın faal olmadığı bir sırada iş yaptırmaya kalkışması nedeniyle ölenle birlikte kusurlu olduğunu belirterek, ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın müvekkili davalı yönünden reddine karar verilmesini talep etmiştir.

V-İLGİLİ HUKUK KURALLARI VE İNCELEME:

Dava sigortalının vefatı nedeniyle hak sahiplerinin maddi ve manevi zararlarının giderilmesi istemine ilişkindir.

1- 6100 sayılı H.M.K.'nun 107. maddesinde düzenlenen belirsiz alacak davası, özellikle zararın baştan belirlenemediği ancak bir incelemeden sonra zararın tam olarak tespitinin mümkün olduğu tazminat taleplerinde söz konusu olur. Alacaklının böylesi bir davayı açabilmesi için alacağının miktarını tam ve kesin olarak belirlemesinin objektif olarak mümkün olmaması gerekir. Alacak miktarı biliniyorsa yada bilinebilecek durumda ise böyle bir dava açılmaz. Çünkü bu durumda her davada arandığı gibi hukuki yarar aranacak olup alacak miktarının biliniyor yada bilinebilecek olması halinde davacının hukuki yararından söz edilemez.

Belirsiz alacak davasında yapılan yargılama sırasında alacağın miktarının tam olarak belirlenmesi ile davacı talebini iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın artırabilecektir. Alacağın belirli hale gelmesi sonrasında ortaya çıkan yeni talep eksik belirtilirse davacının bundan sonraki yeni artırma isteği iddianın genişletilmesi yasağıyla karşılaşacaktır. Çünkü böylesi bir durumda alacağın belirsizliği değil davacının kendi ihmalden kaynaklanan bir durum söz konusudur. Somut olayda davacıların maddi tazminat istemini belirsiz alacak davası olarak açtığı, davacıların maddi tazminat alacaklarının 22.09.2018 tarihli rapor ile bilinir hale gelmesi üzerine davacılar vekilinin 08.10.2018 tarihli dilekçesiyle maddi tazminat istemlerini neticeten sigortalının eşi için 181.769,49 TL'ye çocuğu ... için 69.384,50 TL'ye ve çocuğu ... için 39.067,71 TL'ye artırdığı halde; 27.06.2019 tarihli dilekçesiyle maddi tazminat istemlerini neticeten sigortalının eşi için 219.748, 45 TL'ye, çocuğu ... için 79.007,70 TL'ye ve çocuk ... için 42.460,06 TL'ye artırdığı anlaşılmalı; davacıların maddi tazminat istemlerinin 22.09.2018 tarihli raporla bilinir hale gelmesi akabinde taleplerini arttırmış olmasına göre davacılar vekilinin ilk talep artırım dilekçesine itibarla karar verilmesi gerekirken ikinci talep artırım dilekçesine itibarla karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olmuştur.

2- Taraflar arasında kusurun aidiyeti ve oranı noktasında uyuşmazlık bulunduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere gerek kaza tarihinde yürürlükte olan 818 sayılı Borçlar Kanunu 53. Maddesi gerekse de yargılama sırasında yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 74. maddesi hükmü gereğince, hukuk hâkimi

kesinleşen ceza mahkemesi kararındaki maddi olgu ile bağlıdır. Ceza mahkemesi kendine has usuli olanakları nedeniyle hükme esas aldığı maddi olayların varlığını saptamada daha geniş yetkilere sahiptir. Bu nedenle, hukuk hakiminin, ceza hakiminin fiilin hukuka aykırılığını ve illiyet bağı saptayan maddi vakıa konusundaki kabulü ve ceza mahkemesinin kabul ettiği olayın gerçekleşme şekli diğer bir deyişle maddi vakıanın kabulü konusunda kesinleşmiş olan bir mahkumiyet veya maddi vakıa tespiti yapan beraat hükmüyle bağlı olacağı hem ilmi (Prof Dr. Kemal Gözler, “Res Judicata’nın Türkçesi Üzerine”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61) hem de kökleşmiş kazai içtihatlarla benimsenmiş bulunmaktadır.

Öte yandan bu tür iş kazalarında kusurun belirlenmesinde, kabul edilen maddi olgular doğrultusunda; tarafların kusur oran ve aidiyetleri işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında uzman bilirkişilerden alınacak bilirkişi raporu uyarınca saptanmalıdır. Kusur durumu saptanırken, iş güvenliği mevzuatına göre hangi önlemlerin alınması gerektiğinin, bu önlemlerin işverence alınıp alınmadığının ve alınmış önlemlere sigortalı işçinin uyup uymadığının, 5510 sayılı Kanunun 21.maddesi ile kaza tarihinde yürürlükte olan 4857 sayılı Kanunun 77.maddesi ile İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü hükümleri çerçevesinde değerlendirilerek belirlenmesi ve oluşa uygun kusur raporu alınması gerekir.

Somut olayda, dava harici ...’un, proje sorumlusunun davalı ... olduğu, davalı ...’nun ise yetkilisi olduğu, davalı Haziran İnşaat Şirketinden satın aldığı dairenin yangın merdiveni önüne mermer eşik yaptırmak için davacıların murisi ... ile anlaşığı, olay günü Şeref’in yangın merdiveni kapısını açarak mermer eşığı yerleştirmek istediği sırada, kapının tam açılmaması üzerine yarım açılan kapı aralığından kapı arkasına geçip kapı arkasında bulunan klima bağlantı hortum ve kordonlarını itmeye çalıştığı esnada dengesini kaybetmesi neticesinde bulunduğu yangın merdiveni etrafına korkuluk yapılmamış olması nedeniyle, merdiven boşluğundan düşerek vefat ettiği anlaşılmıştır. Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelere sigortalı Şeref’in bağımsız çalışan olduğunun anlaşılmasına göre iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin büyük çoğunluğunun kendisi tarafından alınması gerektiği açıktır. Nitekim aynı olayla ilgili karara bağlanan ve Yargıtay denetiminden geçip, onanarak kesinleşen Antalya 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 2010/29 E- 2014/660 K sayılı dosyasında hükme esas alınan bilirkişi raporuna göre de müteveffa sigortalının birinci derecede asli, sanık ... ve ... ile daire Sahibi ...’un ikinci derece tali kusurlu oldukları tespit edilmiştir İş bu temyize konu dava dosyasında alınan rapora göre ise davalı Haziran İnşaat Şirketinin %45 (Bu Kusurun %5’inin davalı ...’na ait olduğu) davalı ...’nun %5, dava harici ...’un %10 ve müteveffa sigortalının %40 oranında kusurlu olduğu kabul edilmiş ise de; itibar edilen kusur raporunda belirlenen kusur oranlarının olayın oluşuna uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu açıklamalar doğrultusunda mahkemece yapılacak iş, yukarıda açıklanan olguları dikkate alacak şekilde olayın oluşuna uygun kusur oranlarının tespiti için

dosyanın A sınıf iş güvenliği uzmanlarından oluşturulacak heyete tevdi edilerek kusur raporu almaktan ibarettir.

3- Öte yandan, maddi tazminat alacağının belirlenmesinde davacının ilk talep artırımı dilekçesinin dayanağını oluşturan bu yönle de maddi tazminat yönünden davalı lehine usuli kazanılmış hak oluşturan 22.09.2018 tarihli hesap raporuna, tespit edilecek kusur oranları uygulanıp, yine bu raporda işlemiş devre sonu olarak kabul edilen tarih değiştirilmeden, SGK tarafından davacılara bağlanan gelirin rücuyla kabil kısmının tenzili ile davacıların maddi tazminat alacaklarının tespitine karar verilmesi aynı zamanda davalı ... ile Haziran İnşaat Şirketinin ilk derece mahkemesince verilen karara karşı istinaf ve temyiz itirazlarının bulunmaması nedeniyle, davacıların iş bu davalılara karşı kazandıkları usuli kazanılmış hakların da verilecek kararda gözetilmesi gerekmektedir.

Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular gözetilmeksizin, eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalı ... vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve bu aşamada temyiz itirazlarının sair yönleri incelenmeksizin Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi kararının HMK'nın 373/1. maddesi gereğince kaldırılarak temyiz edilen ilk derece mahkemesi hükmünün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, temyiz harcının istek halinde temyiz eden davalıya iadesine, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 06/07/2021 gününde oybirliğiyle karar verildi